

SPLOŠNA MATURA IZ EKONOMIJE V LETU 2011

Poročilo DPK SM za ekonomijo

VSEBINA

1 Splošni podatki

- 1.1 Število in struktura kandidatov po izobraževalnem programu in statusu
- 1.2 Potek zunanjskega ocenjevanja

2 Analiza dosežkov kandidatov

- 2.1 Porazdelitev dosežkov kandidatov po odstotnih točkah v tekočem letu
- 2.2 Meje za izpitne oceno
- 2.3 Splošni podatki o uspehu kandidatov s komentarjem

3 Vsebinska analiza nalog in vprašanj

- 3.1 Analiza uspeha po posameznih delih izpita
- 3.2 Analiza uspeha po posameznih izstopajočih nalogah z napotki za učitelje
- 3.3 Napake v izpitni poli

4 Ugovori kandidatov na oceno

5 Povzetek

- 5.1 Ocena uspeha kandidatov
- 5.2 Ocena kakovosti izpitnih pol
- 5.3 Druge ugotovitve

Avtorja:

Karin Jerman, glavna ocenjevalka za ekonomijo

dr. Simon Čadež, predsednik DPK SM za ekonomijo

Poročilo je potrdila DPK SM za ekonomijo na svoji 13. redni seji 12. 12. 2011.

Ljubljana, december 2011

1 Splošni podatki

1.1 Število in struktura kandidatov po izobraževalnem programu in statusu

Izpit splošne mature iz ekonomije so kandidati* pisali 10. junija 2011. Razen na eni šoli, kjer je prišlo do kršitev izpitnega reda, drugih posebnosti ni bilo.

V zadnji petih letih (od leta 2007–2011) je opaziti upadanje števila kandidatov, ki opravljajo izpit splošne mature iz ekonomije, kar je povezano z dejstvom, da število oddelkov ekonomskih gimnazij upada.

V spomladanskem roku 2011 je splošno maturo iz predmeta ekonomija opravljalo 566 kandidatov. Od tega je izpit splošne mature opravljalo prvič 405 kandidatov, ki so bili iz splošnih ali strokovnih gimnazij, 74 kandidatov je opravljalo ekonomijo kot posamezni izpit splošne mature ob poklicni maturi, 60 kandidatov je opravljalo izpit splošne mature kot odrasli, ostali pa so opravljali izpit splošne mature iz ekonomije po obiskovanju maturitetnega tečaja, kot popravni izpit ali pa so splošno maturo opravljali ponovno.

1.2 Potek zunanje ocenjevanja

V mesecu marcu 2011 smo izvedli seminar za znanje ocenjevalce kot predpripravo na zunanje ocenjevanje. Glavna ocenjevalka je predstavila rezultate mature 2010 s komentarji. Na primeru dveh nalog esejskega tipa smo analizirali razlike pri ocenjevanju dveh ocenjevalcev, kjer je bilo odstopanje večje od dovoljenih 20 odstotnih točk.

Navodila za ocenjevanje so bila pred razdelitvijo nalog moderirana, pri čemer so bile odpravljene manjše nepravilnosti v besedilu, odpravljena pa je bila tudi napaka, ki smo jo ugotovili pri moderiranju. Neposredno pred prevzemom gradiva smo imeli še seminar za zunanje ocenjevalce, kjer smo opozorili še na morebitna odstopanja, ki bi se pojavila med ocenjevanjem. Ocenjevalci so *Navodila* ocenili kot ustrezna.

Ocena je pridobljena z zunanjim ocenjevanjem:

Pri izpitni poli 1 kandidati prepisujejo svoje odgovore (črko pred izbranim odgovorom) na list za odgovore, ki se skenira.

Izpitno polo 2 ocenjujejo zunanji ocenjevalci. Naloge je ocenjevalo 25 zunanjih ocenjevalcev. Vsi poučujejo ekonomijo na srednjih šolah in pri ocenjevanju izpitnih pol sodelujejo že več let. Ocenjevanje je potekalo na domu. Vsak ocenjevalec oceni izpitno polo 2 v celoti. Vprašanja esejskega tipa (del 2 B) oceni še drugi ocenjevalec. Kandidatova ocena je v delu 2 A ocena prvega ocenjevalca, v delu 2 B pa povprečje ocen obeh ocenjevalcev. Če je razlika med ocenjevalcema večja od šestih točk, del 2 B oceni še tretji ocenjevalec.

V delu 2 B je bila razlika med ocenjevalcema večja od dovoljene pri 27 kandidatih. Oba eseja sta bila pri teh izpitnih nalogah še enkrat ocenjena s strani glavne ocenjevalke in njenih pomočnic.

DPK SM za ekonomijo je tudi letos uporabila možnost kontrolnega ocenjevanja. Še pred razglasitvijo rezultatov sta glavna ocenjevalka in njena pomočnica kontrolno ocenili naloge 79 kandidatov, ki so bili v intervalu 2 % pod mejo za naslednjo oceno.

* V poročilu uporabljeni samostalniki moškega spola, ki se pomensko in smiselno vežejo na splošna, skupna poimenovanja (npr. kandidat, ocenjevalec), veljajo tako za osebe ženskega kot moškega spola.

2 Analiza dosežkov kandidatov

2.1 Porazdelitev dosežkov kandidatov po odstotnih točkah v tekočem letu

Preglednica 1: Porazdelitev dosežkov kandidatov po odstotnih točkah.

Izobraževalni program	Uspešni
Gimnazija	100,00
Ekonomska gimnazija	91,69
Skupaj (gimnazija)	92,69
Maturitetni tečaj	66,27
Poklicna matura	66,22
21-letniki	50,00
Skupaj (vsi drugi)	62,38
Kandidati, ki so opravljali SM prvič	95,37
Vsi	87,28

Vir: Državni izpitni center, 2011.

2.2 Meje za izpitne oceno

DPK SM za ekonomijo je po analizi rezultatov o uspehu kandidatov v primerjavi s preteklim letom mejo za pozitivno oceno pustila skoraj nespremenjeno, ker smo ocenili, da je bila že razporeditev v letu 2010 ustrezna.

Preglednica 2: Meje med ocenami za zadnjih 5 let, odstotek doseženih točk.

Ocena	2007	2008	2009	2010	2011
2	42	40	42	43	43
3	55	53	55	57	56
4	68	66	68	71	69
5	81	79	81	81	82

Vir: Državni izpitni center, 2007–2011.

Preglednica 3: Razporeditev kandidatov, ki so splošno maturo opravljali prvič (brez kandidatov, ki nimajo statusa dijaka, odraslih udeležencev izobraževanja in maturitetnega tečaja) po izpitnih ocenah v tekočem letu.

Ocena	Št. kandidatov
1	10
2	74
3	142
4	120
5	59
Skupaj	405

Vir: Državni izpitni center, 2007–2011.

2.3 Splošni podatki o uspehu kandidatov s komentarjem

Preglednica 4: Uspeh kandidatov, ki so opravljali splošno matura v spomladanskem roku 2011 (maturanti splošnih ali strokovnih gimnazij).

	Kandidati, ki prvič opravljajo matura
Število kandidatov	405
Povprečno število doseženih % točk	65,94
Povprečna ocena	3,36
Odstotek odličnih	14,57
Odstotek prav dobrih	29,63
Odstotek dobrih	35,06
Odstotek zadostnih	18,27
Odstotek negativnih	2,47

Vir: Državni izpitni center, 2011.

Preglednica 5: Povprečna ocena in deleži kandidatov po posameznih kategorijah.

Izobraževalni program	Povprečna ocena	Delež v %
Gimnazija	3,89	9,89
Ekonomska gimnazija	3,06	72,26
Skupaj (gimnazija)	3,16	82,16
Maturitetni tečaj	2,33	0,53
Poklicna matura	2,12	13,07
21-letniki	1,67	4,24
Skupaj (vsi drugi)	2,02	17,84
Kandidati, ki so opravljali SM prvič	3,27	76,33
Vsi	2,96	100,00

Vir: Državni izpitni center, 2011.

Preglednica 6: Povezanost med uspehom pri splošni maturi in uspehom v srednji šoli.

Poprečne šola	Ocena v točkah pri SM					Skupaj
	1	2	3	4	5	
2,0	4	20	30	3	1	58
2,5	1	22	23	8	1	55
3,0	2	19	26	18	1	66
3,5	3	6	35	25	2	71
4,0	0	7	14	40	16	77
4,5	0	0	10	15	11	36
5,0	0	0	4	11	27	42
Skupno	10	74	142	120	59	405

Vir: Državni izpitni center, 2011.

Uspeh kandidatov, ki so splošno maturo opravljali prvič, je nekoliko slabši kakor v preteklem letu. Povprečno število doseženih relativnih točk se je zmanjšalo za 1,2 odstotne točke. Za 0,6 odstotne točke se je zmanjšal delež kandidatov, ki so izpit opravili z odličnim uspehom. Delež kandidatov, ki izpita niso opravili, pa se je zmanjšal za 0,7 odstotne točke.

Boljši so tudi rezultati kandidatov, ki so izpit iz ekonomije opravljali kot posamezni izpit splošne mature ob poklicni maturi. Povečal se je delež kandidatov, ki so splošno maturo opravili (s 64,8 % v letu 2010 na 66,2 % v letu 2011).

3 Vsebinska analiza nalog in vprašanj

3.1 Analiza uspeha po posameznih delih izpita

Kandidati opravljajo izpit splošne mature iz ekonomije na eni zahtevnostni ravni. Izpit je pisni, sestavljen iz dveh izpitnih pol:

Izpitna pola 1 vsebuje 30 nalog izbirnega tipa in predstavlja 50 % končne ocene.

Izpitna pola 2 je sestavljena iz dveh delov. V delu 2 A kandidati odgovarjajo na 6 strukturiranih nalog. Odgovoriti morajo na vsa zastavljena vprašanja. Vsaka naloga je vrednotena z 10 točkami. Skupaj lahko dobi kandidat v tem delu največ 60 točk. Izpitna pola 2 A predstavlja 33,3 % končne ocene. V delu 2 B je 6 nalog esejskega tipa. Razdeljene so v dva sklopa: *Temelji ekonomije s sodobnim tržnim gospodarstvom* in *Temelji makroekonomije s slovenskim gospodarstvom*. Kandidati morajo izbrati po eno vprašanje iz vsakega sklopa. Odgovarjati morajo v vsebinsko zaokroženem sestavku, v katerem predstavijo osnovne poglede na izbrani ekonomski problem iz literature in prikažejo svoja stališča in ocene. Vsako vprašanje se točkuje z največ 15 točkami. Skupaj lahko dobi kandidat v tem delu največ 30 točk. Izpitna pola 2 B predstavlja 16,7 % končne ocene.

Izpitno gradivo, ki so ga dobili kandidati, je bilo brez vsebinskih, grafičnih, besedilnih in drugih pomanjkljivosti, ki bi kandidate lahko ovirale pri pisanju odgovorov.

3.1.1 Izpitna pola 1

Kandidati so v izpitni poli 1 dosegli v povprečju 70,8 % možnih točk, kar je nekoliko manj kakor v preteklem letu (73,0 % v letu 2010). Dva kandidata sta na vsa vprašanja odgovorila pravilno.

Vprašanja v prvi izpitni poli so bila ustrezna in primerno težka. Nobeno vprašanje ni izstopalo z izrazito nizkim indeksom težavnosti.

3.1.2 Izpitna pola 2

a) Izpitna pola 2 A

V izpitni poli 2 A kandidati odgovarjajo na 6 strukturiranih nalog. Vsaka naloga je vrednotena z 10 točkami. Skupaj lahko dobi kandidat v tem delu največ 60 točk. Vprašanja v izpitni poli dva so bila ustrezno zastavljena in primerno težka. Po indeksu težavnosti so bile štiri naloge ustrezno težke, medtem ko sta bili dve nalogi lahki.

Kandidati so v povprečju dosegli 39,1 točke (38,6 točke v letu 2010). To predstavlja 65,2 % možnih točk, kar je več kakor v preteklem letu (64,3 % v letu 2010).

Naloga A01: Potrebe in koristnost dobrin

Kandidati so v povprečju dosegli 7,85 točke (od 10), kar ustreza pričakovanjem komisije. Imeli so razmeroma veliko težav le z vstavljanjem pravih pojmov. IT = 0,75 – naloga je lahka.

Naloga A02: Stroški

Kandidati so v povprečju dosegli 7,79 točke (od 10), kar ustreza pričakovanjem komisije. Kandidati so imeli pri tem odgovoru težave z zapisom definicij. IT = 0,74 – naloga je lahka.

Naloga A03: Tržno ravnovesje

Kandidati so v povprečju dosegli 6,58 točke (od 10), kar ustreza pričakovanjem komisije. Kandidati so imeli težave le pri risanju premikov krivulje in izračunu elastičnosti povpraševanja. IT = 0,62 – naloga je ustrezno težka.

Naloga A04: Denar in obresti

Kandidati so v povprečju dosegli 6,97 točke (od 10), kar ustreza pričakovanjem komisije. Kandidati so imeli pri tej nalogi več težav z zapisom definicij. IT = 0,66 – naloga je ustrezno težka.

Naloga A05: Delniške družbe in delničarji

Kandidati so v povprečju dosegli 5,20 točke (od 10), kar je manj, kot je komisija pričakovala. Tema je v učbeniku namreč obširno in ustrezno predstavljena. IT = 0,48 – naloga je ustrezno težka.

Naloga A06: Bruto domači proizvod

Kandidati so v povprečju dosegli 4,69 točke (od 10). To nalogo so reševali najslabše. Kandidati so slabše od pričakovanja komisije odgovarjali na vprašanja o investicijah. IT = 0,43 – naloga je ustrezno težka.

b) Izpitna pola 2 B

V izpitni poli 2 B so kandidati v povprečju dosegli 15,9 točke od 30 možnih. To je približno enako kot pri maturi 2010 (16,6). Še vedno je preveč kandidatov, ki pri tem delu izpita odgovarjajo zelo slabo ali pa sploh ne. Nekateri na vprašanja ne odgovarjajo v obliki strnjene sestavka esejističnega tipa. Tega dela izpita pri splošni maturi leta 2012 ne bo več.

Kandidati so izbirali po eno vprašanje v dveh sklopih vprašanj.

Prvi sklop:

B01: Proizvodnja in merila uspešnosti

IT = 0,44; esej je izbralo 31,4 % kandidatov.

B02: Mezda

IT = 0,64; esej je izbralo 60,7 % kandidatov.

B03: Finančni trgi in inštitucije

IT = 0,43; esej je izbralo le 7,9 % kandidatov.

Drugi sklop:

B04: Trg delovne sile

IT = 0,51; esej je izbralo 46,7 % kandidatov.

B05: Bruto domači proizvod

IT = 0,41; esej je izbralo 27,9 % kandidatov.

B06: Ekonomska politika

IT = 0,55; esej je izbralo 24,4 % kandidatov.

Vse naloge esejskega tipa so bile ustrezno težke (IT od 0,30 do 0,70). V prvem sklopu esejev je imel drugi esej višji indeks težavnosti, izbralo pa ga je največ kandidatov. Pri esejih iz drugega sklopa je imel drugi esej nižji indeks težavnosti. Najmanj kandidatov je izbralo vprašanje B03, ki zahteva precej natančno znanje.

3.2 Analiza uspeha po posameznih izstopajočih nalogah z napotki za učitelje

Ker pri splošni maturi pretežno izstopajo naloge iz izpitne pole 2 B, ki pa od leta 2012 ne bodo več zastopane v izpitnih polah, nobene naloge nismo posebej izpostavili. Tudi napotkov učiteljem iz istega razloga ni smiselno dajati.

3.3 Napake v izpitni poli

Pri drugi izpitni poli je v esejem vprašanju B04 prišlo do napake pri vprašanju v zvezi z brezposelnostjo. Vprašanje se je glasilo: »Navedite, kako ugotovimo število brezposelnih po metodi ILO, kako izračunamo stopnjo brezposelnosti po tej metodi in njeno približno velikost v Sloveniji«. Kandidati znajo povedati, kako jo ugotovimo in njeno približno velikost v Sloveniji, medtem ko znajo izračunati registrirano stopnjo brezposelnosti, po kateri pa naloga ne sprašuje. Kandidatom smo za pravilna odgovora dodelili 3 točke.

4 Ugovori kandidatov na oceno

Komisija ugotavlja minimalno povečanje števila ugovorov kandidatov na oceno v spomladanskem roku splošne mature 2011 v primerjavi z letom 2010. Ugovore kandidatov sta reševali dve izvedenki, ki sta ugotovili, da so bili ugovori pavšalni in v pretežnem delu neutemeljeni.

Preglednica 7: Število ugovorov na oceno.

	Leto 2010	Leto 2011
Število vpogledov v izpitno dokumentacijo	18	21
Število ugovorov na izračun ocene	0	0
Število ugovorov na oceno	4	8
Sprememba točk	2	2
Sprememba ocene	0	1

Vir: Državni izpitni center, 2011.

5 Povzetek

5.1 Ocena uspeha kandidatov

V spomladanskem izpitnem roku je splošno maturo opravljalo 566 kandidatov. Od tega je bilo 405 takšnih, ki so jo opravljali prvič, 74 kandidatov je splošno maturo opravljalo kot peti predmet poleg poklicne mature, 60 kandidatov kot odrasli, preostali pa so se odločili za maturitetni izpit iz ekonomije po obiskovanju maturitetnega tečaja ali pa so ga izbrali kot popravni izpit ali zaradi ponovnega opravljanja splošne mature. Uspeh kandidatov, ki so splošno maturo opravljali prvič, je zelo podoben kakor v preteklem letu. Povprečna ocena znaša 3,4 (enako kakor lani), povprečno število doseženih točk pa 66 (lani 67). Uspeh kandidatov iz splošnih gimnazij je v povprečju boljši od uspeha kandidatov iz poklicnih gimnazij. To je po mnenju komisije posledica dejstva, da se v splošne gimnazije vpisujejo dijaki z bistveno boljšim uspehom v osnovni šoli.

Težavnost splošne mature je bila primerna in primerljiva s težavnostjo v preteklih letih, zato so rezultati v skladu s pričakovanji. Ekonomija je edini maturitetni predmet, pri katerem je izpit v celoti ocenjen zunanje. V primerjavi s preostalimi predmeti je tudi to verjetno razlog za nekoliko nižjo skupno oceno.

5.2 Ocena kakovosti izpitnih pol

Izpitno gradivo je bilo pripravljeno v skladu z usmeritvijo, da se z vprašanji in nalogami – kolikor je to le mogoče – uravnoteženo zajame celotna vsebina predmetnega izpitnega kataloga in oceni znanje dijakov na vseh taksonomskih stopnjah.

Izpitno gradivo je bilo brez vsebinskih, grafičnih, besedilnih in drugih pomanjkljivosti, ki bi kandidate lahko ovirale pri pisanju. Tudi navodila za ocenjevanje so ocenjevalci po vnosu manjših dopolnitev na moderaciji ocenili kot ustrezna. Število pritožb kandidatov se je v primerjavi s povprečjem preteklih let zmanjšalo.

5.3 Druge ugotovitve

Najbolj pereč problem pri ekonomiji je dejstvo, da znaten del snovi ni pokrit z ustreznim učbenikom. To je še posebno problematično pri snoveh, ki so težje razumljive brez zgledov številskih izračunov ali diagramov. Zato imajo dijaki lahko težave pri njihovem razumevanju, DPK SM za ekonomijo pa probleme pri postavljanju primernega tipa vprašanj, s katerimi se te snovi preverjajo. Skrb bo, upajmo, odpravljena, ko bo napisan novi učbenik, ki bo pokril manjkajoče snovi.